ԿԱՐՃԻՔ
ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴԴԻՄԱԽՈՍԻ

Տաթևիկ Վազգենի Շահինյանի «Բանկային ծառայությունների զարգացման հեռանկարները Հայաստանի հանրապետությունում» թեմայով թեկնածուական ատենախոսության վերաբերյալ՝ ներկայացված Ը.00.03-«Ֆինանսներ, հաշվապահական հաշվառում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուիզիտական աստիճանի հայցման համար

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԹԵՄԱՅԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բանկային ծառայությունները շուկայական տնտեսության կարևոր մասն են կազմում և բազմակողմանի ազդեցություն են ունենում հասարակության կենսագործունեության վրա: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացման ներքո աշխարհի բոլոր բանկերը զգալի փոփոխություններ են կրում: Գրեթե ամեն օր շուկա են մտնում նոր ու ավելի ժամանակակից ծառայություններ, իսկ ոլորտում քննարկվող ամենատարածված հարցերից է՝ ինչպես կազդեն նորարարական տեխնոլոգիաները բանկային ոլորտի զարգացման վրա:

Բանկային ծառայությունների կատարելագործման, ինչպես նաև նորարարական ծառայությունների ձևավորման ու ներդրման հարցերը բանկային գործունեությանը վերաբերող տեղական աղբյուրներում քիչ ուսումնասիրված ոլորտներից է, որն էլ պայմանավորել է թեմայի ընտրության արդիականությունն ու բանկային նոր ծառայությունների ու տեխնոլոգիաների զարգացման տեսական և գործնական խնդիրների համապարփակ հետազոտության անհրաժեշտությունը:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Հետազոտության նպատակ է ուսումնասիրել ՀՀ բանկային ծառայությունների ու դրանց զարգացման հեռանկարները՝ ծառայությունների տեսականու ընդլայնման և դրանց ծախսատարության կրճատման համատեքստում:

Նշված նպատակին հասնելու համար հեղինակը կարևորել է հետևյալ խնդիրները.

- ✓ Մասնագիտական գրականության, ինչպես նաև առկա վերլուծությունների հիման վրա պարզաբանել բանկային ծառայությունների տնտեսական բովանդակությունը, դրանց դերն ու նշանակությունը ՀՀ տնտեսության մեջ:

- ✓ ՀՀ բանկային ոլորտի հիմնական ֆինանսական ցուցանիշների հետազոտության արդյունքում բացահայտել բանկերի կայունացմանն ուղղված ՀՀ ԿԲ ձեռնարկած միջոցառումների արդյունավետությունը:
- ✓ Բանկային ծառայությունների ձևավորման ու զարգացման միջազգային փորձի ուսումնասիրությունների հիման վրա քննարկել ՀՀ բանկային համակարգի բարեփոխման ուղիները:
- ✓ Առևտրային բանկերի ակտիվային ու պասիվային գործառնությունների էության քննարկման ու վերլուծությունների հիման վրա դիտարկել դրանց կատարելագործմանն ուղղված հնարավոր ուղիները:
- ✓ ՀՀ բանկային համակարգում առաջացող հիմնական ռիսկերի բացահայտման ու հետազոտությունների հիման վրա քննարկել ռիսկերի կառավարմանն ուղղված ՀՀ ԿԲ ռազմավարական մոտեցումները:
- ✓ ՀՀ բանկերի կողմից իրականացվող լիզինգային և ֆակտորինգային ծառայությունների ուսումնասիրությունների, ինչպես նաև մեր կողմից իրականացված սոցիոլոգիական հարցումների հիման վրա առաջարկել մատուցվող ծառայությունների կատարելագործման նոր մոտեցումներ,
- ✓ Ներկայացնել բլոկչեյն և բաց բանկինգ նորարարական տեխնոլոգիաների կիրառության առավելություններն ու հիմնավորել բանկային ծառայությունների կատարելագործման ու զարգացման գործում նորարարական տեխնոլոգիաների կիրառության անհրաժեշտությունը:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ատենախոսությունը բաղկացած է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացություններից և առաջարկություններից, օգտագործված գրականության ցանկից, ինչպես նաև հավելվածներից: Հեղինակն ըստ բաժինների ներկայացրել է.

Ներածությունում հիմնավորել է ատենախոսության թեմայի արդիականությունը, ձևակերպվել նպատակը և խնդիրները, ատենախոսության օբյեկտն ու առարկան: Ներկայացրել է հիմնական արդյունքները և գիտական նորույթը, դրանց տեսական ու գործնական նշանակությունը, ինչպես նաև արդյունքների հրապարակումը,

ատենախոսության կառուցվածքը և ծավալը:

Ատենախոսության առաջին՝ «Բանկային ծառայությունների տնտեսական բովանդակությունը և կազմակերպման ձևերը» գլխում, հեղինակը ներկայացրել է բանկային ծառայությունների տնտեսական բովանդակությունը, վերլուծել է ՀՀ բանկային ոլորտը բնութագրող հիմնական ֆինանսական ցուցանիշները, ինչպես նաև ուսումնասիրել է բանկային ծառայությունների առաջացման ու զարգացման միջազգային փորձը:

Ատենախոսության երկրորդ՝ «ՀՀ բանկային համակարգում մատուցվող ծառայությունների բնական վերլուծություն» գլխում, ուսումնասիրվել են առևտրային բանկերի ակտիվային ու պասիվային գործառնությունները, վերլուծվել են լիզինգային և ֆակտորինգային ծառայություններն ու դրանց զարգացման հնարավորությունները: Բացահայտվել են ՀՀ բանկային համակարգում առկա ռիսկերն ու դրանց արդյունավետ կառավարման մեխանիզմները:

Ատենախոսության երրորդ՝ «ՀՀ բանկային ծառայությունների զարգացման հեռանկարները դրանց ծախսատարության նվազեցման համատեքստում» գլխում, քննարկվել են ՀՀ առևտրային բանկերի կողմից տրամադրվող ծառայությունների ծախսատարության ու եկամտաբերության խնդիրները, ինչպես նաև մշակվել է բանկային ծառայությունների ինքնարժեքի հաշվարկման նոր մոտեցում: Ուսումնասիրվել է նորարարական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ բանկային ծառայությունների ծախսատարության նվազեցման հնարավորությունները:

Ատենախոսության **«Եզրակացություններ և առաջարկություններ»** բաժնում ամփոփվել են հետազոտության արդյունքում ստացված եզրակացություններն ու առաջարկությունները, որոնք ունեն ինչպես տեսական, այնպես էլ գործնական նշանակություն:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐՈՒԹԸ

Աշխատանքում ստացված արդյունքները չեն կրկնում այլ հետազոտողների կողմից կատարած հետազոտությունների արդյունքները:

Հետազոտությունների ու վերլուծությունների հիմնական արդյունքներն ու գիտական նորույթները հետևյալներն են.

- ✓ ՀՀ 17 առևտրային բանկերում, ինչպես նաև 384 ձեռնարկություններում մեր կողմից իրականացված սոցիոլոգիական հարցումների հիման վրա

ուսումնասիրվել են լիզինգի, մասնավորապես՝ գործառնական լիզինգի պահանջարկի առկայությունը շուկայում, բացահայտվել են դրա ներդրման համար շուկայում առկա բացերը և ստացված արդյունքների հիման վրա առաջարկվել են ոլորտի կարգավորման ուղիներ:

- ✓ Ծառայությունների ծախսատարության և դրանցից ստացվող եկամտաբերության համեմատական վերլուծության հիման վրա վեր են հանվել 22 բանկային ոլորտում ակտիվների մեծությամբ առաջատար երեք բանկերում առկա շեղումները, և մշակվել է դրանց շտկան համար բանկային ծառայությունների ինքնարժեքի հաշվարկման նոր մոտեցում:
- ✓ Բանկային ծառայությունների մատուցման համաշխարհային փորձի համակողմանի ուսումնասիրման հիման վրա հիմնավորվել է նորարարական տեխնոլոգիաների ներդրման նպատակահարմարությունը 22 բանկերի կողմից մատուցվող ծառայությունների ծախսատարության նվազեցման և եկամտաբերության աճի համատեքստում:

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Հետազոտության վերաբերյալ կարելի է առանձնացնել հետևյալ դիտողությունները.

1. Հեղինակը 2-րդ գլխի 2.1 ենթագլխում ներկայացրել է ակտիվային գործառնությունների արդյունավետության վերլուծության գործակիցներ, որոնց մասով բացակայում են համապատասխան հաշվարկները:
2. 2-րդ գլխի 2.2 ենթագլխում հեղինակն անդրադարձել է բանկային համակարգում առաջացող հիմնական ռիսկերին, ներկայացրել է կապիտալի համարժեքության ու իրացվելիության համապարտադիր նորմատիվները: Կարծում ենք աշխատանքը կշահեր, եթե առավել մանրամասն քննարկվեր իր կողմից որպես նորույթ ներկայացվող նորարարական տեխնոլոգիաների ու հայեցակարգերի, մասնավորապես բլոկչեյնի ու բաց բանկինգի, ներդրման հետևանքով առաջ եկող ռիսկերը:
3. Աշխատանքը հարուստ է բազմաթիվ վերլուծություններով, այնուամենայնիվ 22 բանկային համակարգի վերաբերյալ առավել ընդհանրական պատկեր կարելի էր ստանալ, եթե այն ներառեր կորոնավիրուսի (COVID-19)

համավարակի և հետպատերազմյան ժամանակաշրջաններին առնչվող առավել ընդգրկուն վերլուծություններ:

4. Կարծում ենք աշխատանքի կշիռն ավելի կբարձրանար, եթե հեղինակը որպես 2-րդ նորույթի հիմնավորում ներկայացվող 3-րդ գլխի 3.1 ենթագլխի 3.3 աղյուսակում ներկայացված հաշվարկներն իրականացներ կոնկրետ բանկերի օրինակով:
5. Աշխատանքում առկա են նաև որոշ տեխնիկական բնույթի թերություններ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Նշված դիտողությունները նշանակալի ազդեցություն չունեն հետազոտության արդյունքների գիտական մակարդակի և գործնական նշանակության վրա: Տ.Վ. Շահինյանի թեկնածուական ատենախոսությունն ամբողջական հետազոտություն է, որում դրված նպատակն ու խնդիրների լուծումը կարևոր նշանակություն ունեն ՀՀ բանկայի համակարգի զարգացման համար:

Ատենախոսությունն ու սեղմագիրը համապատասխանում են ուսումնասիրության բովանդակությանը և արտացոլում աշխատանքի կարևորագույն դրույթներն ու արդյունքները: Հետազոտության հիմնական արդյունքները հրապարակված են թվով 14 գիտական հոդվածներում:

Այսպիսով, Տաթևիկ Վազգենի Շահինյանի «Բանկային ծառայությունների զարգացման հեռանկարները Հայաստանի հանրապետությունում» թեմայով թեկնածուական ատենախոսությունը համապատասխանում է ՀՀ ԲՈԿ-ի կողմից թեկնածուական ատենախոսություններին ներկայացվող պահանջներին, իսկ հեղինակն արժանի է տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը՝ Ը.00.03 - «Ֆինանսներ, հաշվապահական հաշվառում» մասնագիտությամբ:

Պաշտոնական ընդդիմախոս,
ԵՊՀ ՏԿՖ «Ֆինանսահաշվային» ամբիոնի վարիչ,
տ.գ.դ., պրոֆ. Հ.Գ.Մնացականյան

Հ.Գ.Մնացականյանի ստորագրությունը
հաստատում եմ՝
ԵՊՀ գիտական քարտուղար, բ.գ.թ. Մ.Վ. Հովհաննիսյան